

بررسی نیازهای اطلاعاتی مدیران امور اقتصادی و منابع تأمین آن

از: تقی مهدوی

تصمیم گیری در امور اقتصادی مستلزم اطلاعات صحیح و به موقع است. افزایش سریع حجم ترادفات و مبادلات ملی و بین المللی، رقابتهای گستردهای بزرگ و کوچک، تغییرات سریع قوانین صادرات و واردات، نرخ بهره وارز، قیمتها، حمل و نقل و سرمایه گذارها از جمله عواملی هستند که نیاز به اطلاعات فوری و دقیق را برای مدیران الزامی می نماید. در این مقاله به بررسی نیازهای اطلاعاتی مدیران امور اقتصادی و منابع تأمین آن خواهیم پرداخت.

***

بزرگ و هم برای شرکتهای کوچک در هر کشوری که در آن فعالیت می کند، ضروری است.

● ج: اطلاعات بخشی، یعنی قسمتی که شرکت جزئی از آن است. بخشهای صنعتی که ممکن است در آینده مورد توجه باشند:

صنایع پشتیبان شرکت؛
صنایعی که شرکت پشتیبان آنهاست.
این اطلاعات هم برای شرکتهای چندملیتی و شرکتهای بزرگ و هم برای شرکتهای کوچک در هر کشوری که در آن فعالیت دارند، مورد نیاز است. از آنجائی که بیشتر شرکتهای مانند اطلاعات بیشتری راجع به بخشهای صنعتی داشته باشند این نوع اطلاعات را که از آنها بعنوان عوامل پشتیبان صنعت یاد می شود با جزئیات بیشتری شرح می دهیم.

بندمتد، تصمیمات استراتژیک - تعریف هدفها و وظائف؛
کوتاه مدت، تصمیمات فنی - اختصاص منابع برای نیل به هدفها؛
روز به روز، تصمیمات عملی - کنترل منابع در خلال عملیات جاری؛
انواع اطلاعات مورد نیاز برای هر یک از این سطوح تصمیم گیری از نظر محتوا، جزئیات و اضطراری بودن، متفاوت است. اطلاعات استراتژیک ممکن است در سطوح کلی مورد نیاز باشد، مثلاً دوره برنامه ریزی استراتژیک سالانه می تواند براساس دوره های مادانه تنظیم شود و اطلاعات عملی روز به روز با جزئیات بیشتر و برای رفع نیازهای فوری و آتی لازم است.

انواع اطلاعات

- الف) اطلاعات اقتصادی کلان - بین المللی
تقریرات اقتصادی جهان؛
ساختار پولی بین المللی؛
نرخ ارز و نرخ بهره؛
بزرگانی و حمل و نقل بین المللی؛
انتقال سرمایه؛
گروه بندیهای اقتصادی مانند: COMECON, LAFTA, EFTA, EEC
- ب) نوع اطلاعات بیشتر مورد نیاز شرکتهای چندملیتی و شرکتهای بزرگ است. اما شرکتهای کوچک نیز نباید از آنها غافل باشند.
- ج) اقتصاد کلان - ملی؛
تولید ناخالص ملی و اجزای تشکیل دهنده آن؛
جمعیت بومی نیروی کار و مشغولی؛
تغییرات قیمت و عناصر هزینه؛
سیاست مالی دولت، کنترلها و سیاست اقتصادی؛
تغییرات ساختار اقتصادی؛
مقررات صادرات و واردات؛
این اطلاعات هم برای شرکتهای چندملیتی و شرکتهای

ساده ترین تعریف اطلاعات مدیریت عبارت است از: داده اطلاعاتی که مدیران برای اداره کردن امور سازمان خود به آن نیاز دارند. این تعریف زمانی کافی است که نیاز به بسط و توسعه آن نباشد. اما اگر بخواهیم تعریف جامعی از آن داشته باشیم، این تعریف چنین خواهد بود: **داده اطلاعات مربوط به داخل و خارج سازمان که یک مدیر در کسب و کار خود برای ثبات، ارزیابی و تعدیل هدفها، توسعه طرحها و برنامه ها، میزان پیشرفت، اصلاح طرحها و برنامه ها و مدیریت انحراف از اصول تعیین شده ارزیابی نتایج، به آنها نیاز دارد.**

در این تعریف روی دو واژه «مربوطه» و «نیاز» تاکید می شود؛ زیرا مدیران مسئولیتهای مختلف دارند و اطلاعات «مربوطه» و «نیازها» از یکی به دیگری متفاوت است.

داده اطلاعات مورد نیاز مدیریت به مشخصات میدان عمل او یعنی:

- ۱) نوع کسب و کار (صنعت، خدمات و غیره)؛
- ۲) ساخت سازمانی (تمرکز و عدم تمرکز)؛
- ۳) نحوه مدیریت (مخوداری، دموکراتیک)؛
- ۴) سلامت کسب و کار (رشد، رکود، سودآوری، غیره)؛

بستگی دارد

اگر مدبری از جزییات اقتصادی محیط خارجی میدان عمل خود غافل باشد، خود و سازمانش را به خطر اندکند. است البته باید توجه داشت که میزان تأثیرپذیری و حساسیت مکاتب مختلف نسبت به عوامل محیطی با یکدیگر متفاوت است و لذا اطلاعات مورد نیاز آنها نیز با هم تفاوت دارد. حتی اگر آنها در یک بخش از صنعت رقیب یکدیگر باشند

از آنجائی که الگوهای فرام آوری و برداشش اطلاعات مناسب برای یک دوره از زمان، ممکن است تا تغییر شرایط تغییر کند، بنابراین مشکل نیست که یک اصل کلی برای فرام آوری و برداشش اطلاعات اقتصادی مورد نیاز مدیریت، ارائه داد. مع هذا همه مدیران در سه سطح تصمیم می گیرند

- الف) مواد خام قابل دسترس، قیمتها؛
- ب) طرح و فرآیند تولید؛
- ج) خسار در محل تولید؛
- د) ظرفیت تولید، گرانها، سبک تولید؛
- ه) اندازه اجزاء (اجزاء) و اهداف تولیدی، حداقل اندازه؛
- و) هزینه ساخت تولید، بهره داری کار و سرمایه
- الف) فنی؛
زمانه فنی تحقیق مانند: موفقیت و بر طرف کردن مواد؛
- ب) بازاری درماتین، مواد، فرآیند و تولیدات؛
- ج) امکان جاگزینی، صرفه جویی در هزینه ها، کارایی؛
- د) استفاده از محصولات فرعی، استفاده از ضایعات؛
- ک) کنترل آلودگی؛
- ه) استفاده از انرژی؛
- و) بازاریابی؛

- الف) تغییرات در ترکیب، خط و مشخصه تولید
 ب) تغییر شکل (مدل) تولیدات موجوده
 ج) تولیدات جدید
 د) متنوع کردن خط تولید
 ه) شیوه‌های بازاریابی
 و) رقابت - قیمت، کیفیت، خدمات بعد از فروش
 ز) تبلیغ و ترغیب
 ح) عرضه
 ط) روش‌های فیزیکی تولید
 ج) هزینه‌های توزیع
 د) طرح نوع خدمات
 ه) فروش کلی و جزئی
 و) سازمان بخش صنعتی
 الف) ساخت سازمانی عمودی / افقی
 ب) برنامه کار
 ج) مقایسه کاری و به مخاطره انداختن سرمایه
 د) انحصار، همگرایی، جانشینی، کارشما
 ز) روابط صنعتی
 ح) ساخت بازار
 ط) مطالعات اختصاصی شرکتی

- الف) سهام بازار و بخش‌های بازار
 ب) سودآوری و ساختار مالی، منابع صنوبر
 ج) متخصصین، مهارت‌ها، آگاهی‌ها
 د) سیاست طرح‌ها و استراتژی‌ها
 و) جمعیت
 الف) ساختار و تعداد جمعیت
 ب) بازگشت و نرخ رشد جمعیت
 ج) نرخ رشد جمعیت
 د) ساختار خانواده
 ه) اشتغال، ساختار درآمد
 و) عوامل اجتماعی - فرهنگی
 الف) خانه‌داری
 ب) آموزش و پرورش
 ج) صرف
 د) ارتباطات
 ه) تفکرات اجتماعی
 و) طبقات اجتماعی
 هر یک از این عوامل نیاز به اطلاعات وسیعی دارد که در مراکز اطلاعاتی قراردادی مانند کتابخانه‌ها، ممکن است یافت شوند. هر کسب و کاری روی نوع خاصی از اطلاعات تأکید دارد و دانش مشکل است که بتوان به صورت استاندارد اطلاعات را جمع‌آوری و وارد سیستم نمود.

نواورپا (مخابرات)،
 بازاریابی - تغییرات مشتریان، تغییرات بازار، تولیدات جدید، فروش، توزیع
 - آنگدی - سفیدسپه، آسترپا، رانیت، سومینیا
 و فرقه‌های جدید، آریانی، تک‌توروی

* اگر مدبری از جانات اقتصادی محیط خارجی میدان عمل خود غافل باشد، خود و سازمانش را به خطر انداخته است.
* مدیران نیاز به یک پشتیبانی دانشی با استفاده از اطلاعات گزیده دارند.

علاوه بر آن مدیران به حجم زیادی از اطلاعات جمع‌آوری شده و ارزشیابی شده، نیاز خواهند داشت. تا آنها را قادر به اجرای وظایف خاصی سازماندهی، تصمیم‌گیری در سرمایه‌گذاری‌ها، عمده و برپه‌های گوناگون با شناخت امکانات و تسهیلات تولید، چین اطلاعاتی را می‌توان سر فرصت جمع‌آوری کرد و در وقت مهم آنها را استخراج نمود تا هر زمان که مورد نیاز باشد. مورد استفاده قرار گیرد. این اطلاعات نوعاً باید بطور فشرده و کوتاه از منابع مختلف استخراج شوند.

سازمان و منابع اطلاعات

برای فراهم آوری اطلاعات مورد نیاز، مدیریت باید سازمان رسمی (مركز اطلاعاتی) و غیر اختیاری (مشخصین اطلاع رسمی) (گروماتالیست) و دانشمندان و دستیاران منتخب، امری ضروری است. منابع اطلاعاتی

* برای فراهم آوردن اطلاعات مورد نیاز مدیریت، وجود یک سازمان رسمی (مركز اطلاعاتی) و متخصصین اطلاع رسمی امری ضروری است.

از آنجایی که اطلاعات اقتصادی بسیار زیاد و متنوع است، لذا منابعی که محصوراً اطلاعات اقتصادی مورد نیاز مدیریت را طبق بازاریابی‌ها که نیاز آنها باشد، در اختیار قراردهند، بی‌جز در موارد معدودی، وجود ندارد. مرکز اطلاعات اقتصادی را به دو دسته می‌توان تقسیم کرد: منابع ردیف اول و منابع ردیف دوم.

* منابع ردیف اول

- محل:**
 ۱) روزنامه‌ها و هفته‌نامه‌ها
 ۲) مجلات
 ۳) انتشارات علمی و فنی
 ۴) روزنامه‌های تجاری، صنعتی، بازرگانی

- آموزه‌های رسمی (ماده‌ها، فصلی، سطحی، منطقه‌ای)
 سازمان‌های فزاین و مقررات دولتی، روزنامه رسمی
 برپه‌های بازاریابی
 پرونده‌های بازرگانی، علائم تجاری
 گزارش‌های سالانه شرکت‌ها و گزارش‌های بررسی وضع موجود
 گزارش‌های سرمایه‌گذارها و بانکها
 گزارش‌های بیمه
 برپه‌های اقتصادی
 گزارش‌های اعتبارات بازرگانی
 موسسات خدمات مشاوره‌ای
 انتشارات سازمان‌های دولتی و خصوصی
 گزارش‌های سازمانها و کنفرانسها

- بین‌المللی:**
 برپه‌های آماری و گزارش‌های دفتر آمار سازمان ملل متحد
 سازمان آمرسی، علمی و فرهنگی ملل متحد
 صندوق بین‌المللی پول
 سازمان بین‌المللی کار
 سازمان همکاری و توسعه اقتصادی
 جامعه جهانی اروپا
 مراکز اقتصادی عمومی تعرفه و تجارت
 سازمان خواربار کشاورزی ملل متحد
 کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد
 بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه (بانک جهانی)
 سازمان تجارت بین‌المللی
 اطلاق تجارت بین‌المللی
 شورای همکاری اقتصادی
 سایر سازمان‌های و اجنهای اقتصادی و بازرگانی منطقه‌ای و بین‌المللی

* منابع ردیف دوم

منابع ردیف دوم (مراجع) به منابعی اطلاق می‌گردد که از طریق آنها می‌توان به منابع ردیف اول (اصل مدارک) دسترسی پیدا کرد. این منابع شامل کتابشناسی، مقاله نامه، یادداشت‌نامه و نامه‌نامه‌ها می‌شود. به‌طور کلی هر یک از این منابع اطلاعاتی بسیار زیاد و متنوع است. لذا در اینجا بطور مختصر به معرفی برخی از آنها که مفاد روزنامه‌ها، مجلات، گزارش‌ها، خلاصه مذاکرات کنفرانسها و سایر نشریات را در زمینه‌های اقتصادی و بازرگانی تحت برش کتابشناسی، چکیده نویسی و تهیه سازی قرار می‌دهند، توضیح می‌دهیم.

محل:

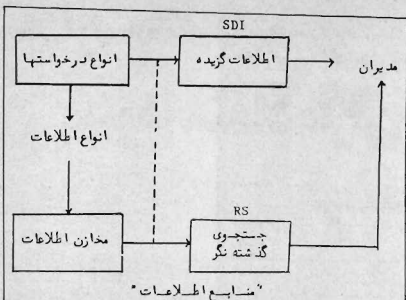
- در ایران منابع ردیف دوم در سطح ملی شامل کتابشناسی، مقاله نامه‌ها و فهرسهایی می‌شود که اغلب توسط مراکز اطلاعاتی کشور تهیه می‌شوند. بیشتر این منابع در کتابشناسی کتابشناسی‌ها که از سوی مرکز آمار و مدارک علمی ایران انتشار یافته معرفی شده‌اند. علاوه بر این منابع منابع دیگری نظیر راهنمای اهداف تولیدکنندگان در ایران، گزارش‌های اقتصادی مراکز آموزش و پژوهش و تولیدکنندگان اطلاعاتی در فنی در ایران، راهنمای کتابخانه‌های تخصصی، اقتصادی و دانشگاهی، توسط همین مرکز انتشار یافته است که استفاده، دستنکاران را در جستجوی سازمانها، موسسات و روزنامه‌ها، مراکز آموزش و پژوهش، کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی و زمینه موضوعی فعالیت آنها، در سطح کشور یاری می‌دهد. برای اطلاع بیشتر علاقه‌مندان چه مرکز اطلاعاتی موجود در کشور را که اطلاعات اقتصادی را جمع‌آوری کرده و خدمات اطلاعاتی ارائه می‌دهد، معرفی می‌کنیم.

- ۱) مرکز مدارک اقتصادی و اجتماعی وزارت برنامه و بودجه
 ۲) مریسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی وزارت بازرگانی
 ۳) مرکز اطلاعات اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی
 ۴) کتابخانه بانک مرکزی ایران

ارائه اطلاعات به مدیریت

مدیران نیاز به یک پشتیبانی دانشی با استفاده از اطلاعات گزیده دارند اگر این اطلاعات مقید باشد، او (مدیر) استفاده نوانست بلافاصله از آنها برای حل مشکلاتش خواهد بود. در این نوع خدمات اطلاعاتی رسمی، حجم زیادی از اطلاعات با جزئیات زیاد، لازم است، بلکه فقط چکیده و ترس و مطالبی که مستقیماً بکارش مربوط می‌شود، کافی است. این اطلاعات باید مجدداً آماده سازی شود و بلافاصله به دسترس قرار گیرد. هر طریقی جمع‌آوری و شکل ارائه این اطلاعات با یکدیگر متفاوت است. اکثر نمونه‌های برخی از علایق اطلاعاتی مورد نیاز فوری مدیران را می‌توان بصورت زیر ارائه نمود:

- محیط استانی - سلامت تولید، سلامت کار، محافظت فیزیکی محیط
 محیط اجتماعی - مسائل اخلاقی مشتریان کالاها، روابط صنعتی، تفکرات، فرهنگ با برداشتهای مشتریان
 محیط سیاسی - قانونگذاری، قوانین اجرایی، روابط عمومی، وضعیت اقتصادی، بازاریابی مالی، نرخ بهره، نرخ ارز، مالیات، سرمایه‌گذاری، سودمندی اقتصادی
 مواد و انرژی - جایگزینی، استفاده از انرژی
 علوم و تکنولوژی - علوم و تکنولوژی نوین، طرح‌ها و سرمایه‌های دانشگاهی و مراکز تحقیقاتی، کارایی فنی.

منابع اطلاعات

سازمان بین‌المللی کار
International Labour Organization (ILO)
Organization For Economic Cooperation and Development (OECD)

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی
General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)
مرافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت
Food and Agriculture Organization of U.N. (FAO)
سازمان خواربار کشاورزی ملل متحد

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)
کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد
International Bank For Reconstruction and Development (IBRD)

International Bank For Reconstruction and Development (IBRD)

بانک بین‌المللی توسعه و توسعه
United Nations Industrial Development Organization (UNIDO)

تجارمان توسعه صنعتی ملل متحد
International Chamber of Commerce (ICC)
اتحاد تجارت بین‌المللی

منابع

1- Hopkins, k. Commercial Information. Information Work Today. p. 45-52

2- Information Resource Management in Public Administration (in. Aulis proceedings, 37(1), January 1985 p. 9-17

3- Rowlands, D.C. The state of the Art of Economic and Management Information. second European Congress on Information Systems and Networks. p. 101-108.

4- Kennigton, D. Economic and Management Information.

second European Congress on Information Systems and Networks. p. 114-117

۱۴ برای انتخاب و سفارش کتاب منبع زیر معرفی می‌گردد.

Books in Print: an Author - Title - Series Index to the Publishers.

عنوان تاشرف قیمت کتابهای منتشر می‌شود شامل نال نویسد. عنوان تاشرف قیمت کتابهای منتشره در هر سال است.

توضیحات:

جامعه اقتصادی اروپا (بازار مشترک)
European Economic Community (EEC)

منطقه تجارت آزاد اروپا
European Free Trade Area (EFTA)

Latin American Free Trade Association (LAFTA)

مراکز عمده اطلاعاتی

کشور که اطلاعات اقتصادی

را جمع‌آوری کرده و خدمات

اطلاعاتی ارائه می‌دهند

عبارتند از: مرکز مدارک

اقتصادی و اجتماعی وزارت

برنامه و بودجه، موسسه

مطالعات و پژوهشهای

بازرگانی وزارت بازرگانی،

مرکز اطلاعات اقتصادی

وزارت امور اقتصادی و

دارائی و کتابخانه بانک

مرکزی.

انجمن تجارت آزاد آمریکای لاتین
Council For Mutual Economic Assistance (COM-ECON)

شورای همیاری اقتصادی
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)

سازمان آموزش، علمی و فرهنگی ملل متحد
صندوق بین‌المللی پول
International Monetary Fund (IMF)

بین‌المللی:

منابع رده دوم در زمینه‌های اقتصادی در سطح بین‌المللی بسیار زیادند. برخی از این منابع اطلاعات علمی و فنی مورد نیاز مدیریت را دربرمی‌گیرد مانند Engineering Index, Physics Abstracts, Chemical Abstracts, Abstracts/ Patents, Applied Science and Technology Index, Energy Abstracts, Science Citation Index.

و غیره. برخی دیگر صرفاً اطلاعات اقتصادی و بازرگانی را تحت پوشش چکیده نویسی و نمایه‌سازی قرار می‌دهند که با توضیحات بیشتری به معرفی آنان می‌پردازیم:

1- Accounting and Data Processing Abstracts.
موضوع: حسابداری، بازرگانی، نمایه، دامنه کار: ۲۲۶
عنوان مجله.

شماره بین‌المللی (ISSN): 0001-4796
2- ANBAR Management Bibliography.
موضوع: مدیریت، دامنه کار: ۲۲۶ عنوان مجله: ۱۰۰۰
عنوان کتاب.

شماره بین‌المللی (ISSN): 0261-0108
3- Business Periodicals Index.
موضوع: حسابداری، نمایه، روابط عمومی، بانکداری، ارتباطات، تکنولوژی کامپیوتر، اقتصاد، نمایه، سرمایه‌گذاری، روابط صنعتی، بیمه، بازرگانی، بهداشت شغلی، دامنه کار: ۲۲۸ عنوان مجله:
شماره بین‌المللی (ISSN): 0007-4961

4- Consumer Index to Products Evaluation and Information Sources.

موضوع: مصرف‌کنندگان (مشتری)، خانواده، اجتناب، بهداشت فردی، رفتارشناسی، خانه‌داری، لباس، ورزش، عادات و رسوم، مسافرت.

دامنه کار: ۱۱ عنوان مجله: ۲۰۰ عنوان کتاب.
شماره بین‌المللی (ISSN): 0094-4534

5- Management and Marketing Abstracts.
موضوع: مدیریت و بازرگانی، دامنه کار: ۱۰۰۰ عنوان مجله: گزارش و کتاب.

شماره بین‌المللی (ISSN): 0308-2172
6- Market Research Abstracts.

موضوع: بازرگانی، تبلیغات، روانشناسی اجتماعی، دامنه کار: ۲۰ عنوان مجله.

شماره بین‌المللی (ISSN): 0025-3596
7- Marketing and Distribution Abstracts.

موضوع: بازرگانی، توزیع، دامنه کار: ۲۲۶ عنوان مجله.

شماره بین‌المللی (ISSN): 0305-0661
8- NTIS Abstracts Newsletter: Business and Economics.

موضوع: بازرگانی و اقتصاد، دامنه کار: -
شماره بین‌المللی (ISSN): 0364-9978

9- Reports Index.
موضوع: بازرگانی، صنعت، مالی، بازرگانی، فانوبنگاری، دامنه کار: ۳۰۰۰ کتاب.

شماره بین‌المللی (ISSN): 0143-7410
10- Statistical Reference Index.

موضوع: آمار، بیمه، بهداشت، کشاورزی، بازرگانی، اقتصادی، اشتغال، مالیاتی، بانکداری، بیمه، حمل و نقل، دامنه کار: مجلات، سالنامه‌ها، گزارشها و سایر نشریات.

11- Social Science Citation Index.
موضوع: علوم اجتماعی (بظرف عام)، دامنه کار: ۲۵۰۰
عنوان مجله: ۲۵۰ عنوان کتاب.

شماره بین‌المللی (ISSN): 0091-3787
۱۲- برای انتخاب و سفارش مجلات منبع زیر معرفی می‌شود.

Ulrich's International Periodicals Directory.

این راهنما بیش از ۵۰ هزار مجله را که در سراسر جهان منتشر می‌شود با ذکر نام هر مجله، قیمت، آدرس، محل انتشار، شماره بین‌المللی (ISSN) و موضوع معرفی می‌کند.